

היבטים בבחינה בדיעבד של רגולציה (ex post)

מסמך זה נכתב בעבור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת בראשות חה"כ גלעד קריב, כחלק מסדרת מסמכים המלווים את דיוני הוועדה בפרק י"ט (אסדרה), מתוך הצעת חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2021 ו-2022), התשפ"א-2021. לקראת דיוני הוועדה הקודמים נכתבה במרכז המחקר והמידע של הכנסת סקירה משווה שסקרה כמה [היבטים במדיניות רגולציה ובעבודת גופי פיקוח על הרגולציה במדינות שונות](#). הסקירה הנוכחית מתמקדת בבחינה בדיעבד של רגולציה קיימת, המכונה גם בחינה ex post, שהיא השלב האחרון במעגל המדיניות. נוכח לוח הזמנים לדיוני הוועדה, הסקירה מתמקדת בכמה נושאים נקודתיים שעלו בהקשר להצעת החוק הישראלית, ואינה סוקרת בצורה רחבה וממצה את הנושא. מאותה סיבה, המסמך סוקר מספר קטן יחסית של מדינות, שנבחרו כי הן מדגימות מודלים שונים. עוד יצוין, כי המסמך מתבסס במידה רבה על סקירות והמלצות של ה-OECD, שכן מדיניות הרגולציה של המדינות החברות בו (ובהן ישראל) נשענת עליהן.

1. מהו תהליך הבחינה בדיעבד (ex post)?

בחינה בדיעבד של רגולציה קיימת מטרתה לבחון את ההשפעה בפועל שהייתה לרגולציה על שוק מסוים או על אוכלוסייה מסוימת. הבחינה יכולה להתבצע ביחס לרגולציה [מסוימת](#) או ביחס למלאי של רגולציה [מצטברת](#). למעשה, תהליך הבחינה בדיעבד נועד כדי לוודא כי הרגולציה מעודכנת ועדיין עונה על מטרות המדיניות שהוגדרו עבורה לכתחילה, בשלב גיבוש הרגולציה, וכי היא לא גרמה להשלכות כלשהן אשר לא נלקחו בחשבון.¹

החשיבות של קיום תהליך הבחינה בדיעבד נובעת מכמה סיבות: (1) מהאפשרות כי ההערכות שהנחו את השלב הראשון של גיבוש הרגולציה לא היו נכונות והשפעותיה שונות מאלה שהוערכו לכתחילה; (2) מהאפשרות כי גם אם ההערכות שהנחו את שלב גיבוש הרגולציה היו נכונות, הרי שבחלוף הזמן תנאי הסביבה השתנו באופן אשר הפך את הרגולציה ללא מיטבית. תנאים אלה יכולים לנגוע לשווקים שהשתנו, לטכנולוגיות אשר השתכללו והתקדמו או לשינוי על פני זמן בערכים ובדפוסי ההתנהגות בחברה.

שתי סיבות אלו נוגעות במידה רבה לבחינה של רגולציות ספציפיות; סיבה נוספת לקיום תהליך ההערכה בדיעבד נוגעת לאפקט המצטבר של רגולציות: שכן, ככל שהרגולציות הולכות ומתרבות, עשויות להיווצר אינטראקציות ביניהן (כפילויות או סתירות למשל) אשר יוסיפו עלויות, יפחיתו את התועלות אשר נגזרו מאותן רגולציות ויהיו בעלות השלכות לא צפויות אחרות.

¹ OECD Best Practice Principles for Regulatory Policy: Reviewing the Stock of Regulation, 2020.

אמנם ככלל, העיסוק בהערכת השפעות של רגולציה חדשה (ex ante) הוא רווח יותר, אולם התועלת הצפויה מביצוע בחינה בדיעבד של הרגולציה (ex post) היא משמעותית – מאחר והנפח של המלאי הקיים גדול יותר מזרם הרגולציה הנכנס.²

יצוין כי בניגוד לגישה המקובלת לגיבוש רגולציה חדשה המתבססת בעיקר על כלי ה-RIA, בתהליך ההערכה בדיעבד ישנן מספר גישות מקובלות, שבחלק מהמקרים גם משולבות יחד או מופעלות במקביל. להלן הפירוט:³

- **בחינות קבועות מראש** ("programmed" reviews); אלה נעשות על בסיס חובת הערכה בדיעבד אשר מעוגנת כבר בשלב הראשוני של גיבוש הרגולציה, בין אם בסעיפי שקיעה (sunset clauses – סעיפים הקובעים מראש מועד תפוגה לרגולציה אם זו לא תיבחן תוך הזמן הקבוע) או בהוראות אחרות המחייבות בחינה של השפעות הרגולציה לאחר זמן מסוים. קביעה מראש של החובה לקיים הערכה בדיעבד מגדילה את הסיכויים למימוש בחינה כזו.

- **בחינות אד הוק (ad hoc reviews) של רגולציה**; אלה נעשות כדי לספק מענה לשאלה כללית (כגון חסמים לתחרות), בתגובה למצבי חירום (למשל מצב חירום בריאותי), או כדי להתמקד בקבוצת אוכלוסייה מסוימת או מרחב גיאוגרפי מסוים. דוגמאות לסקירות מסוג זה הן למשל "תמונות מצב" ("public "stocktakes") שמטרתן לזהות תחומים בעייתיים במגזרים ספציפיים או בכלכלה בכללותה והן מהוות אמצעי אפקטיבי לזיהוי נטל רגולטורי עודף או אינטראקציות שליליות בין רגולציות קיימות. לעיתים המקור לבחינה מסוג זה הוא תלונות מבעלי עניין המושפעים מהרגולציה. מטבע הדברים, בחינות כאלה נעשות בפרקי זמן לא קבועים. דוגמה נוספת הן סקירות עומק אשר מבוססות על הרבה מידע, עובדות ונתונים. סקירות אלה דורשות משאבים רבים ועל כן לרוב נכתבות על נושאים בעלי חשיבות גדולה בהם מופעלים מגוון רגולציות וכלי מדיניות אחרים.

- מעבר לשני סוגי הבחינות אשר פורטו לעיל, במקרים רבים יש גם פוטנציאל לבחינה שוטפת של הרגולציות במטרה לטייב אותה בזמן אמת. זה מכונה **ניהול שוטף של מלאי הרגולציה** (ongoing stock management). בהקשר זה ניתן לזהות שני סוגים של תהליכים:

(1) **בחינה ושיפור שוטפים של הרגולציה הנשענים על מידע המתקבל מהגורמים האמונים על אכיפת**

אותה רגולציה, למשל בכל הנוגע להערכת ממדי הציות לרגולציה וזיהוי חסמים לציות. לצורך כך נדרשים מנגנונים מתאימים בקרב גורמי האכיפה הללו אשר יאפשרו למידה כזאת. יצוין כי גופי אכיפה אלה יכולים אף למלא תפקיד גדול יותר אם יעבירו את המידע המתקבל בזמן אמת חזרה למגבשי הרגולציה, באמצעות מנגנונים של תיאום והיזון חוזר. בחינה מסוג זה של הרגולציה בזמן אמת עשויה לחסוך התמודדות עם בעיות בשלב מאוחר יותר, כאשר הבעיות שהרגולציות נועדו לפתור הופכות לגדולות יותר;

² 9th OECD Conference on Measuring Regulatory Performance, Key findings and Conference Proceedings: Closing the Regulatory Cycle: effective ex post evaluation for improved policy outcomes, June 2017.

³ OECD Best Practice Principles for Regulatory Policy: Reviewing the Stock of Regulation, 2020.

(2) **כללים לניהול מלאי הרגולציה**, דוגמת הסרה של רגולציה אחת בטרם הכנסה של אחת חדשה (one in) או חיוב הורדת נטל ביורוקרטי, קביעת יעדי הפחתה או מכסות. כללים מסוג זה מיושמים במדינות שונות ב-OECD.⁴

כאמור, בניגוד להערכת השפעות רגולציה טרם גיבושה של רגולציה חדשה (RIA) אשר מהווה מתודולוגיה רווחת מאוד במדינות רבות, תהליך הערכה השפעות בדיעבד אינו נמצא במקום דומה. כך גם עולה ממדדי ה-IREG (Indicators for Regulatory Policy and Governance) של ה-OECD אשר עוקבים אחר מדיניות הרגולציה של המדינות החברות בארגון.⁵ גם מה-Regulatory Outlook האחרון שפורסם ב-2021 עולה, שבפחות משליש מהמדינות החברות ב-OECD יש גוף העושה בקרת איכות לבחינה של רגולציה קיימת.⁶

2. המלצות ה-OECD למתודולוגיית הבחינה בדיעבד

ה-OECD מצביע על שלושה עקרונות לביצוע מיטבי של בחינה בדיעבד של רגולציה קיימת:⁷ (א) שילוב הבחינה בדיעבד כחלק בלתי נפרד מהמעגל הרגולטורי; (ב) התייחסות מקיפה וכוללת (comprehensive); (ג) ביסוס הבחינה על נתונים שהתקבלו מהיישום בפועל של רגולציה מסוימת, תוך שילוב המלצות לגבי ההתמודדות עם הליקויים שהתגלו במהלך בחינת היישום.

בטרם יוצגו המלצות הארגון באשר לאופן שבו יש ליישם הערכה בדיעבד של רגולציה קיימת יצוין, כי אלה נכתבו על מנת שיהיו רלוונטיות ושימושיות למדינות בעלות מאפיינים שונים. משכך, הן כלליות ואין ציפייה שמדינה מסוימת תיישם את כולן. להלן ההמלצות המרכזיות.

1. קיום רכיבים של ממשל תקין הכוללים פיקוח ובקרה ומנגנונים של אחריותיות (accountability) והסדרים מוסדיים לביצוע בחינות, הן מראש (Ex ante) והן בדיעבד (Ex post).
2. אימוץ מגוון גישות לביצוע הערכות בדיעבד על מנת לוודא כי נערכת הבחינה המתאימה ביותר לנסיבות הרלוונטיות (בחינות מתוכננות, בחינות אד הוק וניהול שוטף של מלאי הרגולציה); מתן הודעה מוקדמת לבעלי עניין על בחינות רלוונטיות העתידות להתבצע.
3. בחינת שאלות כגון: האם הרציונל של הרגולציה עדיין קיים? האם הרגולציה השיגה את יעדיה? האם הרגולציה גרמה להשלכות לא צפויות? האם יש מקום לשינוי, הסרה או החלפה של הרגולציה?

⁴ OECD Best Practice Principles for Regulatory Policy: Reviewing the Stock of Regulation, 2020.

⁵ OECD, Better Indicators for Better Regulation: The OECD iREG Experience, March 2019.

⁶ OECD [Regulatory Policy Outlook 2021](#).

⁷ OECD Best Practice Principles for Regulatory Policy: Reviewing the Stock of Regulation, 2020.

עוד יצוין כי בחינה בדיעבד של מלאי הרגולציה עלולה לעורר התנגדות פוליטית או ביורוקרטית לאור ממצאים אפשריים בדבר אי השגת מטרות הרגולציה או עלויות גבוהות ליישום שלה. מכאן, שבהינתן התמריצים החלשים לביצוע תהליכי הערכה בדיעבד, ה-OECD מצוין כי יש מקום לשלב מנגנונים אשר יוודאו כי בדיקות אלה אכן מתבצעות. להלן נתמקד במידע לגבי הגורמים האמונים על ביצוע הבדיקות הללו.

3. הגורם האמון על ביצוע הבחינה בדיעבד

לפי המלצות ה-OECD שצינו לעיל, יש חשיבות במיסוד מנגנון לביצוע בחינה בדיעבד.⁸ בהקשר זה נשאלת השאלה על מי מוטלת האחריות בביצוע הבחינה בדיעבד, ובפרט האם היא מוטלת על הרגולטור עצמו, על גוף הפיקוח על הרגולציה (להלן ה-ROB, Regulatory Oversight Body) ככל שיש כזה באותה מדינה, או על גוף אחר?

בעבור מרבית הרגולציות, ה-OECD ממליץ שהבדיקה בדיעבד תיעשה על-ידי הרגולטור הרלבנטי. זאת, שכן לגורמים הקובעים את הרגולציה יש את הידע הנדרש לצורך כך, והם גם היו מעורבים בשלבים המוקדמים יותר של גיבוש הרגולציה. **יצוין, כי ה-OECD מדגיש את החשיבות של הקצאת משאבים מספקים לרגולטורים לצורך ביצוע יישום המלצות אלו.**

עם זאת, לעיתים גורמים אלו עשויים להתקשות בכך, בין אם בשל מניעים סותרים או בשל חשש מפני השמעת ביקורת בתוך הארגון הרלבנטי. במקרים כאלה, ובפרט כאשר מדובר ברגולציה "רגישה" או בכזו שיש לה השלכות כלכליות או חברתיות משמעותיות, יש מקום להפקיד את ביצוע הבדיקה בידי גורם חיצוני.

בדוח של ה-OECD מצוין כי בחלק ממדינות הארגון יש גופים ממשלתיים שאמונים על ביצוע פעולה זו, ואילו באחרות הדבר נעשה באמצעות הקמה אד-הוק של צוותי משימה או ועדות בדיקה לצורך מטרה זו.⁹

3.1 המעורבות של ROB בבחינה בדיעבד של רגולציה

לפי הסקירה האחרונה על מדיניות הרגולציה שפרסם ה-OECD באוקטובר 2021, במרבית המדינות החברות בארגון כלל תפקידי הפיקוח על הרגולציה מתחלקים בין יותר מגוף אחד.¹⁰ לפי פרסום אחר של הארגון מסוף שנת 2020, ב-17 מהמדינות החברות בארגון (וכן באיחוד האירופי) – אותו גוף מבצע **בקרת איכות** הן של ה-RIA והן של הבחינה בדיעבד של רגולציה. באותו פרסום מצוין, כי לאור העובדה שבחינת השפעות רגולציה (RIA) ובחינה בדיעבד הן חלקים ממה שהוא מכנה "המעגל הרגולטורי" – יש יתרונות בריכוז הבקרה על בדיקות רגולציה לפני ואחרי יישומה בידי גוף אחד.¹¹

⁸ OECD Best Practice Principles for Regulatory Policy: Reviewing the Stock of Regulation, 2020.

⁹ OECD Best Practice Principles for Regulatory Policy: Reviewing the Stock of Regulation, 2020.

¹⁰ OECD [Regulatory Policy Outlook 2021](#).

¹¹ OECD Best Practice Principles for Regulatory Policy: Reviewing the Stock of Regulation, 2020.

יודגש, כי גם כאשר ROB מעורבים בבחינה בדיעבד של רגולציה, לרוב הם מתמקדים בבקרת איכות של התהליך ולא בבדיקה של התוכן. גם באופן בו ה-OECD מגדיר את משימות הליבה של ה-ROB, ההתייחסות היא **לבקרת איכות של כלי טיוב הרגולציה (RIA, היוועצות עם בעלי עניין ובחינה בדיעבד)**, קרי – לבקרה על התהליך, ולא על התוכן.¹²

מבחינה פרטנית של המצב בכמה מדינות עולה, כי סוג הגוף המעורב בבחינה בדיעבד של הרגולציה עשוי להשתנות בהתאם לסוג הבחינה בדיעבד, בהתאם למתודולוגיות שצוינו לעיל. כך, גם במדינה מסוימת – סוגים שונים של בדיקה בדיעבד (ככל שיש כאלו) – יכולים להיות באחריות גופים שונים. לעיתים, כפי שמציין גם ה-OECD, הדבר יהיה באחריות משותפת של כמה גורמים באותה מדינה, בעיקר בהתייחס לבחינה ולניהול של מלאי הרגולציה או לבחינה אד-הוק של נושא רוחבי כלשהו.

להלן תוצגנה כמה דוגמאות לגופים המעורבים בבחינה בדיעבד של רגולציה באוסטרליה, בגרמניה ובקנדה. מכלל המידע שנסקר לצורך הכנת המסמך נראה כי בפועל, יש מקרים שבהם גוף שעניינו טיוב רגולציה (שאינו בהכרח אותו גוף האמון על הבקרה על ביצוע ה-RIA) יהיה מעורב גם בבחינת היבטים הנוגעים לתוכן של רגולציה קיימת ולא רק בבקרה על תהליכי הבחינה שעושים הרגולטורים. בפרט הדבר נוגע לזיהוי תחומים בהם נדרשת בחינה של הרגולציה הקיימת, גם אם הליך הבחינה עצמו נעשה על-ידי הרגולטורים הרלבנטיים.

סביר להניח כי רמת המעורבות של הגופים השונים העוסקים במדיניות רגולציה, ובפרט מעורבותם בהיבטים תוכניים ולא רק תהליכיים, עשויה להיות קשורה למאפיינים שלהם, ובפרט לזיקה הארגונית שלהם בתוך אותה מדינה כמו גם למשתנים אחרים כגון התרבות הפוליטית, המבנה המשטרי ועוד.

אוסטרליה:

להלן יוצג מידע על בחינה בדיעבד של רגולציה באוסטרליה, תוך הבחנה בין בחינה בדיעבד של רגולציה מסוימת (אשר תוצג ביתר הרחבה) והגופים העוסקים בבחינות רחביות של רגולציה. יודגש, כי אנו מתייחסים רק למנגנונים פדרליים.

בחינה בדיעבד של רגולציה מסוימת - חלק מהרגולציות באוסטרליה מחויבות בבחינה מתוכננת בדיעבד (Post Implementation Review – PIR) בתוך פרק זמן מסוים לאחר יישומן (שנתיים או חמש שנים, בהתאם לסיבה בגינה נדרשת הבדיקה, וראו להלן).¹³ ביצוע PIR נדרש כאשר ה-ROB האוסטרלי (ה – Office of Best Practice Regulation – OBPR) קבע כי לרגולציה יש השפעה משמעותית (substantial) או רחבת היקף (widespread) או אם לא נעשה בעבור הרגולציה תהליך מלא של RIA.¹⁴ יצוין, שיש מקרים בהם הרגולציה עוברת תהליך אחר של הערכה בדיעבד (למשל, במסגרת בחינה רוחבית של נושא כלשהו) – ואז היא עשויה להיות פטורה מהצורך ב-PIR.

¹² Quality control of regulatory management tools (i.e. reviewing the quality of individual regulatory impact assessments, stakeholder engagement processes, and ex post evaluations).

¹³ Australian Government, Department of Prime Minister and Cabinet, Office of Best Practice Regulation. [Post Implementation Reviews. March 2020](#). Retrieved: October 18th, 2021.

¹⁴ לפירוט המקרים בהם הדבר יכול לקרות, ראו: מרכז המחקר והמידע של הכנסת, [היבטים בטיוב רגולציה ובעבודת גופי פיקוח על רגולציה](#), כתיבה: אורלי אלמגור לוטן, דינה צדוק ומיכל לרר, 6 באוקטובר 2021.

האחריות לביצוע ה-PIR מוטלת על הרגולטור. ה-OBPR פרסם מדריך לביצוע PIR המפרט את האופן בו יש לבצע את התהליך. לפי המדריך, המטרה של תהליך ה-PIR היא להעריך את המידה בה הרגולציה הנבדקת היא הולמת, אפקטיבית ויעילה. רגולטור המבקש להיעזר ביועצים חיצוניים לצורך ביצוע הבחינה יכול לעשות כן, אך לדברי ה-OBPR, אם תהליך ההערכה נעשה במיקור חוץ, יש סיכון שהרגולטור לא יפתח את הידע והמומחיות הנדרשים לו לצורך טיוב רגולציה עתידית שיציע.

ה-PIR מבוצע תוך התייעצות עם ה-OBPR ומועבר אליו לבקרת איכות. פרק הזמן במסגרתו הרגולטור נדרש לבצע את הבחינה (שנתיים או חמש שנים, כאמור לעיל) צריך לכלול בתוכו את הזמן שנדרש ל-OBPR לבקר את הבחינה. ככלל, ה-OBPR חותר להגיב לטיוטה הראשונה שמועברת אליו מהרגולטור בתוך 10 ימי עסקים.

לצד תפקידו כמייעץ לרגולטורים השונים בביצוע התהליך, ל-OBPR יש סל כלים שבאפשרותו לנקוט אם הוא סבור שהבדיקה אינה מספקת: יידוע הרגולטורים על-ידי בעיות ב-PIR והצעות לפתרון; תדריך הממשלה, חברי ממשלה או ראש הממשלה על בעיות ב-PIR; פרסום מידע על בעיות ב-PIR; הוצאת חוות דעת כי ה-PIR אינו עומד בדרישות ופרסומה במידה שהרגולטור אינו עורך PIR מתוקן בזמן שנקבע לו.

בחינות רוחביות של רגולציה – לצד הבחינה הנקודתית של רגולציה מסוימת, כמתואר לעיל, באוסטרליה מתקיימים תהליכים שונים של בחינה רוחבית של רגולציה, למשל – של תחום מסוים. העיסוק בנושא מבוצע בין גורמים (פדרליים) שונים:

- בשנת 2019 הקימה ממשלת אוסטרליה את ה-**Deregulation Taskforce**, צוות משימה (בראשות שר במשרד ה"מ שאחראי בין השאר על השירות הציבורי) אשר אחת ממטרותיו היא זיהוי רגולציה עודפת ומקומות בהם יש חפיפה ברגולציה וייעול הרגולציה. צוות המשימה עובד על כך בשיתוף עם הרשויות הרלבנטיות ברמה הפדרלית וברמה המדינתית;¹⁵
- ה-**Productivity Commission**, גוף סטטוטורי עצמאי, שמטרתו לייעץ לממשלה בנושאים שונים. אחד הנושאים שהנציבות אמורה לייעץ לממשלה בעניינם הוא הפחתת רגולציה עודפת. הנציבות מוסמכת ליזום בעצמה תחומים לבדיקה והיא גם מקבלת מהממשלה בקשות לבצע בדיקות;¹⁶
- ה-**Australian Law Reform Commission**, סוכנות ממשלתית עצמאית שתפקידה להמליץ לממשלה לגבי רפורמות נדרשות בחקיקה, לפי נושאים המועברים אליה על-ידי שר המשפטים (attorney general) של אוסטרליה¹⁷ (למשל, בשנה האחרונה נדרשה לבדוק האם ניתן לפשט את החקיקה המסדירה את השירותים הפיננסיים באוסטרליה).¹⁸

¹⁵ <https://deregulation.pmc.gov.au/about> retrieved: October 18th, 2021.

¹⁶ Australian Government, [Productivity Commission](#), Retrieved: October 18th, 2021.

¹⁷ [Australian Law Reform Commission](#), Retrieved: October 18th, 2021. הסוכנות עוסקת גם בהיבטים של רגולציה. ראו למשל סקירה מנובמבר 2020 הסוקרת את האסדרה של שירותים פיננסיים:

¹⁸ <https://www.alrc.gov.au/inquiry/review-of-the-legislative-framework-for-corporations-and-financial-services-regulation> כניסה בתאריך 18 באוקטובר 2021.

מכאן עולה, שהבקרה על דוחות ex post של רגולציה מסוימת נעשית על-ידי ה-OBPR (אשר גם אחראי לבקרת איכות של ה-RIA) ואילו האחריות לביצוע בדיקות רחביות יותר של רגולציה, לרבות כדי לזהות רגולציה עודפת, מתחלקת בין גורמים שונים. אין לנו מידע מדויק בדבר האופן בו נחלקת העבודה בין כל אחד מהגורמים הללו לבין הרגולטורים הרלבנטיים.

גרמניה:

ה-ROB הגרמני הוא המועצה הלאומית לבקרת רגולציה (Nationaler Normenkontroll-NKR) גוף לא ממשלתי שחבריו אינם רשאים להשתייך לגוף מחוקק או לרשות ברמה הפדרלית או המדינתית.¹⁹

מסקירת פעילות ה-NKR נראה, כי יחסית לגופים דומים לו במדינות אחרות – תחומי האחריות שלו נרחבים יחסית. בהתייחס לבחינה בדיעבד של רגולציה, ה-NKR מעורב בשני תהליכים – בחינה בדיעבד של רגולציה ספציפית וזיהוי תחומי מדיניות בהן הרגולציה יכולה להיות אפקטיבית יותר (בחינת רוחב), כמפורט להלן:

בחינה בדיעבד של רגולציה מסוימת – החל משנת 2013, רגולציות שעלויות הציות שלהן עולות על מיליון אירו מחויבות בביצוע בדיקה בדיעבד בתוך 3-5 שנים מכניסתן לתוקף. האחריות לביצוע הבדיקה בדיעבד מוטלת על הרגולטורים, כאשר ה-NKR אמור לעשות להן בקרת איכות. בפועל נראה, כי יישום הוראה זו היה חלקי בלבד, והרגולטורים אינם ממלאים חובה זו במלואה ובאופן עקבי. נטען, כי היישום החלקי של הוראה זו (וכן של הוראה אחרת הנוגעת לבדיקת קיימות) נבע מהיעדרם של מנגנונים מוסדיים ותהליכים מובנים שתמכו בכך.²⁰ בשנתיים האחרונות נעשו ניסיונות לשפר את שיטות העבודה בהקשר של ביצוע הערכות אלו, אולם אין לנו מידע האם ועד כמה הדבר צלח.

זיהוי תחומי מדיניות בהם נדרש שיפור – לצד בקרת איכות של בחינה בדיעבד של רגולציות מסוימות הנעשית כחלק מהמעגל הרגולטורי, ה-NKR מעורב גם בתהליכים אד-הוק של זיהוי תחומי מדיניות בהם נדרש שיפור של הרגולציה, ובכך נוגע למעשה גם בהיבטים של תוכן הרגולציה.

בתוך כך, ה-NKR מעורב במה שהוא מכנה "Facilitating the Application for...", בתרגום חופשי – "הנגשת תהליך הבקשה ל-". מדובר בפעילות הנעשית בשיתוף פעולה של ה-NKR עם ממשלת גרמניה, הלמ"ס הגרמני וגורמים נוספים, במסגרתה ה-NKR בוחן את התהליכים המנהליים הקשורים לנושא מסוים, כדי להפוך אותם לפשוטים

¹⁹ מרכז המחקר והמידע של הכנסת, [היבטים בטיוב רגולציה ובעבודת גופי פיקוח על רגולציה](#), כתיבה: אורלי אלמגור לוטן, דינה צדוק ומיכל לרר, 6 באוקטובר 2021.

²⁰ Sabine Kuhlmann and Sylvia Veit, The Federal Ministerial Bureaucracy, the Legislative Process and Better Regulation, S. Kuhlmann et al. (eds.), Public Administration in Germany, 2021, p. 363; OECD, Case Studies of RegWatchEurope Regulatory Oversight Bodies and the European Union Regulatory Scrutiny 32, 2021. th Board, 2018. Retrieved: October 18th, 2021.

ומהירים יותר. לדוגמה, הגשת בקשות למימוש זכויות הורות, לסיוע בדיוור או למימון לימודים והפחתת הבירוקרטיה בחיי היום-יום של רופאי משפחה ורופאי שיניים. המטרה היא להציע הצעות לפישוט של התהליכים המנהליים.²¹ מהדוגמאות שפורטו באתר ה-NKR נראה, כי מדובר בתהליכים שניזומו מתוך ראייה של **צורכי האזרחים**, ופחות מתוך הסתכלות על נטל רגולטורי על עסקים.

קנדה:

ה-Cabinet Directive on Regulation של קנדה מתייחס לשלבים השונים במעגל החיים הרגולטורי, מגיבוש החקיקה ועד לבחינת ההשפעות שלה.²² לצד התייחסות להערכת התוכניות הרגולטוריות, הדירקטיבה מתייחסת גם לבחינה של המלאי הרגולטורי (Reviews of Regulatory Stock).

לפי סעיף 7.2 לדירקטיבה – משרדי ממשלה והסוכנויות נדרשים לערוך בחינה קבועה של המלאי הרגולטורי שלהם, לרבות הנחיות טכניות וכלי מדיניות דומים, כדי להבטיח שהרגולציות ממשיכות להיות הולמות (appropriate) ואפקטיביות ולהשיג את מטרות המדיניות שלהן. הדירקטיבה מפרטת את ההיבטים שצריך להתייחס אליהם במסגרת הבחינה לרבות, למזער ההשפעה על עסקים קטנים.

התוכניות של המשרדים או הסוכנויות לבחינה (review plans) וכן שינויים מתוכננים לרגולציה שעלו כתוצאה מתהליכי בחינה אלה, צריכים להתפרסם על בסיס שנתי, כחלק מהתוכניות הרגולטוריות. תוצאות הבחינה צריכות לכלול מידע אודות התפתחויות רגולטוריות עתידיות צפויות, כחלק מהמשך "מעגל החיים הרגולטורי". המשרדים והסוכנויות צריכים לקבוע לוח זמנים לביצוע בחינת מלאי הרגולציה. לצד זאת, **לנשיא ה-Treasury Board נתונה הסמכות לדרוש מהמשרדים והסוכנויות לערוך בחינה של רגולציה ספציפית או להשתתף בתהליך בחינה מרכזי**, הכולל בחינת רגולציות הנוגעת לכמה גורמים.

מכאן, **שבכל הנוגע לאיתור התחומים בהם נדרשת בחינה של הרגולציה הקיימת, יש בקנדה שילוב בין תהליך עצמאי של הרגולטורים עצמם ובין הוראות המגיעות מרשות מרכזית**. בחינה של אתרי האינטרנט של המשרדים מלמדת על האופן בו מיושמת ההחלטה: המשרדים מפרסמים תוכנית דו-שנתית, המפרטת את הרגולציות שבכוונתן לבחון ואת ההקשר לבחינה וכוללת התייחסות גם לבחינות הרחביות המובלות על-ידי ה-Treasury board.²³

²¹ <https://www.normenkontrollrat.bund.de/nkr-en/overview-of-nkr-tasks/ex-post-reduction>. Retrieved: October 18th, 2021.

²² Government of Canada, Treasury Board of Canada Secretariat, Cabinet Directive on Regulation, retrieved: October 18th, 2021.

²³ ראו לדוגמה: [התוכנית לשנים 2021-2023 של משרד המשפטים והתוכנית לשנים 2023 של משרד הבריאות](#).